

# Gyllen er reserveret til frøgræsset



**På den økologiske planteavls-bedrift Jennelgaard på Falster har markerne med frøgræs førsteret til den indkøbte konventionelle svinegylle. De andre afgrøder klarer sig fint med nedmuldet hønsegødning og forfrugt værdien fra konservesærter**

Af Per Henrik Hansen, freelancejournalist for Økologisk Landsforening



**Torben Matthiesen i udvintret olieræddike. Hidtil har Torben og Morten Matthiesen udelukkende brugt olieræddike som en mellem- og efterafgrøde, der holder på det kvælstof som konservesærterne har efterladt i marken. Men i år vil de som forsøg høste grøntmassen og sprede den som gødning på en nabomark. Foto: Per Henrik Hansen.**

Torben Matthiesen er ikke i tvivl om, hvad der er den bedste udnyttelse af de 1.200 ton konventionel svinegylle, som årligt bliver importeret til Jennelgaard – en økologisk planteavlsbedrift på Falster, som brødrene Torben og Morten Matthiesen driver sammen. Når gyllevognene kommer fra de to svineproducenter, som brødrene Matthiesen samarbejder med, bliver de først og fremmest sendt ud i markerne med frøgræs – engrapgræs og rødsvingel. Er der noget gylle tilbage, når græsset har fået sit, kommer resten ud i fremavlshveden.

På en økologisk planteavlsbedrift må der højst gødskes med 140 kg N pr. hektar pr. år. Deraf må højst 70 kg stamme fra konventionel husdyrgødning, siger reglerne. Det gælder altså om at økonomisere med de næringsrige dråber. Med et gennemsnit på lidt over fire kg N pr. ton gylle fra de to svinebedrifter, kommer der totalt knap fem ton kvælstof ud af gyllevognenes slæbeslanger på Jennelgaards jorder. Hvis gyllen blev fordelt ligeligt over det hele, ville det give 27,5 kg N pr. hektar, og der ville altså stadig være langt op til loftet på de 70 kg konventionel N. Men både beregninger og erfaringer viser, at gyllen på Jennelgaard gør bedst gavn ved at blive reserveret til frøgræsset. Her giver 70 kg N pr. hektar om foråret og 70 kg om efteråret normalt grundlag for et udbytte på mellem 1.300 og 1.800 kg rødsvingel pr. hektar og et dækningsbidrag efter maskinomkostninger i omegnen af 17.000 kroner pr. hektar.

## N fra høns og konservesærter

Ifølge Torben Matthiesen er der nemlig forholdsvis let adgang til kvælstof til de andre afgrøder, udover frøgræsserne.

For det første fordi Jennelgaard har kontrakt med Ardo A/S på dyrkning af økologiske konservesærter. For det andet fordi 500 ton importeret økologisk hønsegødning hvert år bliver pløjet ned og bidrager til en god kvælstofpulje i jorden. Udover konservesærter indgår også rødkløver til frø som en kvælstofsamlende afgrøde i sædskiftet. Ærter og rødkløver har en så høj forfrugt værdi, at de fungerer som en vigtig kvælstofpumpe på bedriften.

- Efter ærter er der 70 – 80 kg N til rådighed i jorden, regnet pr hektar. Vi nyder godt af et mildt klima, så vi kan så ærterne tidligt og normalt høste de første dage i juli. Så holder vi jorden sort og harver nogle uger for at bekæmpe rodokrudt, og omkring første august sår vi olieræddike som mellemafgrøde for at holde på det kvælstof, ærterne har efterladt, fortæller han. Blot to måneder senere er olieræddiken kommet op i halvanden meters højde.

- Omkring 15. oktober kan vi pløje den ned og så vinterhvede, som vi dyrker til fremavl. Hvis der er noget gylle til overs, når frøgræsset har fået, kører vi det ud i hveden. Men det er vores erfaring, at det i vores foderhvede til fremavl ikke rigtigt giver nogen effekt at bruge gylle. Ærter eller rødkløver har efterladt så meget kvælstof, som hveden har brug for. Det ville nok være anderledes, hvis vi dyrkede brødhvede, men det har vi aldrig gjort, siger Torben Matthiesen.

## Græsset har brug for ammonium

At gyllen er reserveret til netop frøgræsset hænger dels sammen med, at det er en flerårig afgrøde, og at frigivelsen af kvælstof fra

## Markplan 2011:

## Hektar

• Engrapgræs markfrø	16,7
• Konservesært	28,3
• Majs til modenhed	17,0
• Olieræddike til frø	13,8
• Purløg til frø	1,9
• Rødkløver, frø	9,1
• Spinat til frø	4,6
• Timian til frø (udlæg)	1,0
• Vinterhvede, fremavl	38,3
• Vårbyg, fremavl	47,0

hønsøgødningen og forfrugtverdien fra ærterne aftager markant efter det første år. Og dels hænger det sammen med, hvilken form kvælstoffet har i de forskellige typer gødning. For ganske vist er der omkring fire gange så meget total kvælstof i et ton hønsøgødning som i et ton gylle. Men i hønsøgødningen er det ifølge Torben Matthiesen kun en beskedent del af kvælstoffet, der udgøres af ammonium og dermed hurtigt frigives til afgrøderne. Derimod er det i svinegylle omkring 3,5 ud af de fire kg N, der er ammonium og altså har hurtig virkning efter udbringning.

- Og netop den hurtige virkning er, hvad græsset har brug for. Til gengæld kan vi bruge hønsøgødningen til de afgrøder, der har brug for en mere langsom frigivelse af kvælstof hen over vækstsæsonen, og vi bruger det til generelt at opbygge en god pulje af "gammel strøm" i jorden, forklarer han.

## Farvel til konventionel gylle

Om en halv snes år vil det dog være slut med import af konventionel svinegylle til frøgræsset – eller for den sags skyld til andre afgrøder – på Jennelgaard. Økologisk Landsforening og Landbrug & Fødevarers Økologisektion er nemlig gået sammen om en strategi for udfasning af konventionel halm og gylle på økologiske bedrifter. For at højne økologiens troværdighed skal det senest i 2021 være helt slut med den konventionelle import, har de to organisationer besluttet.

- Udfasningen bliver en kæmpe udfordring, og vi bliver nok nødt til at opgive frøgræsset, mener Torben Matthiesen.

- Vi har før prøvet at sprede det økologiske hønsøgødning ud i frøgræsset, men det bliver meget ujævnt fordelt og ligger som nogle klatter i afgrøden. Det dur heller ikke at pløje hønsøgødningen ned inden etablering af frøgræsmarken. Det ville nok kunne forsyne græsset med kvælstof det første år, men græssets rødder går ikke dybt nok ned til at udnytte den nedmuldede gødning i andet og tredje år. Det samme gælder, hvis vi ville lave en madpakke med forfrugt af konservesærter og olieræddike, som vi gør til hveden, uddyber Torben Matthiesen.

## Fakta om Jennelgaard:

- 180 hektar ager.
- Tung lerjord – JB 7 eller mere.
- Økologisk drevet siden 1998.
- Drives af brødrene Torben (administrativ ledelse) og Morten (driftsleder) Matthiesen.
- Stabile dækningsbidrag på 7.000 til 10.000 kroner pr. hektar efter styk- og maskinomkostninger.
- Torben og Morten Matthiesen er femte generation på gården.
- Maskin- og arbejdsfællesskab med naboen Kim Busk Jensen, som også er økologisk planteavl.
- Ligger tæt på Østersøen, otte kilometer øst for Nykøbing Falster.
- Flere informationer på hjemmesiden [www.jennelgaard.dk](http://www.jennelgaard.dk).



Brødrene Torben (til venstre) og Morten Matthiesen driver Jennelgaard på Falster med økologisk planteavl. Marker med frøgræs får kvælstof fra konventionel svinegylle – alle andre arealer får næring fra forfrugtverdien af avlen af konservesærter og fra økologisk hønsøgødning. Foto: Per Henrik Hansen.

Efter hans vurdering vil det efter udfasningen af den konventionelle gylle kun være muligt at fremavle økologisk græsfrø i de egne, hvor der er adgang til gylle fra økologiske besætninger. Og dem er der langt imellem på Lolland-Falster. Eksempelvis må brødrene Matthiesen til Lolland for at skaffe hønsøgødning fra to økologiske fjerkræproducenter.

- Men man kan jo håbe, at flere husdyrbedrifter vil lægge om til økologi, siger Torben Matthiesen.

## KØB DINE NYE OG BRUGTE TYSKE MASKINER HER

Solid og gennemtænkt teknik,  
der du'r og holder sin værdi i mange år frem



Effektivt høstmanagement



Dammann sprøjter fra kr. 255.000



Lechler dyser



Mühling mulcher



Sauter frontlifter

Bugs. Kombiharve 4 m, m. lift.....	kr. 42.000
1997 Becker 4 rk majs, godn.snegl.....	kr. 45.000
1997 Becker 4 rk majs, godn.snegl.....	kr. 44.500
2007 Danfoil Concorde 3000/36.....	kr. 375.000
2006 Hardi Commander Twin, 6600/36.....	kr. 475.000
2002 Hardi Commander 2800/21 m.....	kr. 131.500
2006 John Deere 840, 4000/24 Airsystem.....	kr. 325.000
4m Unia tallerkenharve, fine tall.....	kr. 34.000
2005 Farmet 17 tds lift-stubh. + pakker.....	kr. 37.500
2006 Köckerling Quadro 4,6.....	kr. 146.500
2007 Horsch Terrano FX 5, Rollflex.....	kr. 167.500
2000 Horsch Terrano 6 FG, renoveret.....	kr. 97.000
1999 Horsch FG 7,5 renov. + malet.....	kr. 97.500
2000 Howard Titan 500 stubh.....	kr. 69.500
2007 Kverneland CFG 450 K m. pakker.....	kr. 119.000
2003 Köckerling Quadro 460.....	kr. 117.500
Lemken Smaragd 9/600 bugs.....	kr. 97.500
1997 Overum Exelc. 5 f.....	kr. 47.500
1998 Väderstad Rapid 300S.....	kr. 107.500
2000 Weidemann 3110, skovl.....	kr. 142.000

Tietjen trykluftanlæg og  
bremseanlæg til alle traktorer

Flarup Maskiner ApS  
"Dortheasminde"  
Blangstrupvej 28  
DK-5610 Assens

Tel: +45 6374 5500  
Fax: +45 6374 5509  
Mobil: +45 2049 0129  
Ust.lid nr: DK-2848 5921

**FLARUP**  
**MASKINER**

Se mange flere maskiner på:  
[www.flarup-maskiner.dk](http://www.flarup-maskiner.dk)